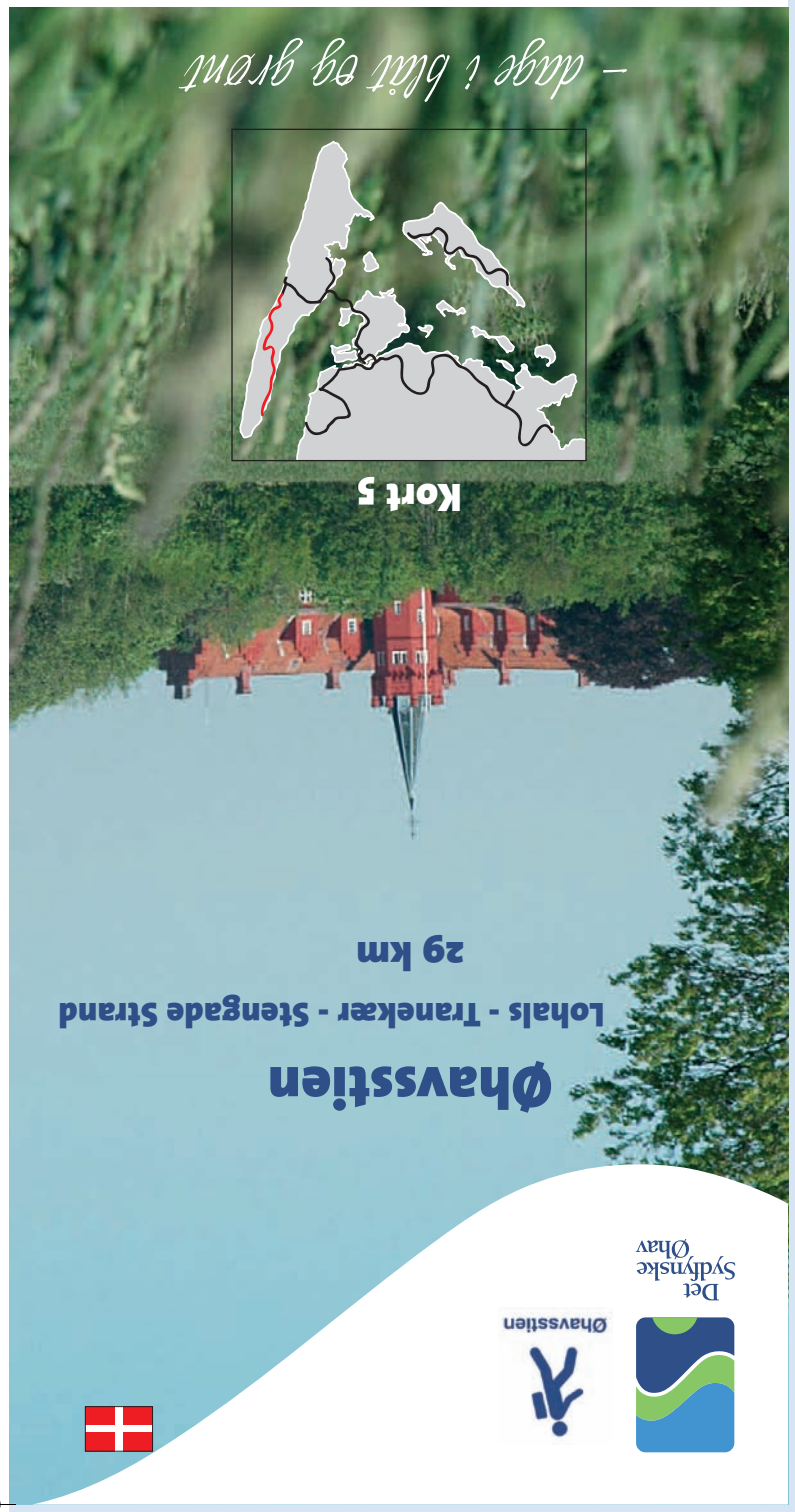

LANGELAND

Tranekær Slot

Slottet er kendt fra 1200-tallet som en kongeborg. Her er det hele: Borgbanker, slotspark, slotssø, voldgrave, vandmølle, ridebane, stalde og teater. Tranekær slot knejser med sine oksebloddfarvede bygninger højt fra bakken over sin egen by, Tranekær. Mere end halvdelen af Langeland har hørt under slottet, hvorfra nogle af landets mægtigste mænd har huseret. Der er adgang til Slotsparken, som rummer et stort Land Art område – TICKON. Her har over 20 danske og internationale kunstnere af høj klasse skabt forskellige værker af organisk materiale, som på forunderlig vis indgår i naturen. Slotsparken er oprindelig anlagt i såkaldt åben stil med spredte trægrupper. Derimellem var anlagt køreveje, hvor greven, også kaldet "Generalen", i begyndelsen af 1800-tallet kunne køre rundt og høre sit eget orkester spille militærmusik om aftenen.

Tranekær Slot

Stendysser og jættestuer

Langeland har mange jættestuer og stendysser. En stendysse stammer fra den tidlige bondestenalder og havde enten form som en kreds (runddysse) eller en rektangel (langdysse) med et eller flere kamre, som var enkeltmandsgrave. Jættestuerne opstod i den senere bondestenalder og var et rummeligt stenbygget gravkammer med plads til flere lig. Øhavsstien passerer en jættestue ved Bukkeskov (15) og en langdysse nord for Kohave (11).

Stendysse

Færdsel og ophold på stien

Øhavsstien er lavet for vandrere og er markeret med afmærkningspæle hele vejen. På din tur beder vi dig vise hensyn og overholde nedenstående:

- Hele stien er åben for færdsel fra klokken seks morgen til solnedgang (fra november til februar dog først fra solopgang).
- Hunde skal føres i snor.
- Færdsel er på privat ejendom. Tag hensyn til ejerne, vær hensynsfuld, og smid ikke affald.
- Teltovernatning skal foregå på lejr- eller campingpladser - eller andre steder, hvis ejeren giver lov.
- I tilfælde af jagt kan stien være lukket, men du vil på stedet blive informeret om en alternativ rute.

Kaffepletter

For at give dig flere muligheder for at nyde din medbragte mad eller kaffe, er der lavet 10 kaffepletter langs Øhavsstien. Kaffepletterne er smukt placerede opholdspladser, hvor du også får information om lokalområdet samt inspiration til leg med børn og børnebørn. Kaffepletterne er markeret på kortet, men der findes flere opholdspladser langs Øhavsstien.

Guidebog over Øhavsstien

I sommeren 2010 udgives en guidebog over Øhavsstien. Guidebogen indeholder detaljerede turbeskrivelser, en præsentation af natur- og kulturværdierne i Det Sydfynske Øhav, samt flere praktiske informationer om bl.a. overnatnings- og indkøbsmuligheder. Guidebogen findes på dansk, tysk og engelsk – og kan købes på de lokale turistbureauer.

Transport

Du kan komme til og fra, samt rundt på Langeland med Fynbus rute 911, 912 og 913, samt rute 800. Se køreplaner på www.fynbus.dk eller kontakt FynBus på tel. +45 6311 2233.

Vil du vide mere

Langeland Turistbureau: www.langeland.dk tel. +45 6251 3505
mulighed for information om overnatning mm.
Øhavsmuseet, Langeland Museum i Rudkøbing, +45 6351 6300
www.langelandsmuseum.dk.
Øvrig information: www.detsydfynskeoehav.dk og www.langelandkommune.dk

Kolofon

Udgiver: Langeland Kommune
Redaktion/tekst: Naturturisme I/S, Naturbureauet og Erik Møller Nielsen
Fotograf: Naturturisme I/S, Trine Jensen, Langelands Turistbureau, Langeland Kommune, Marianne Christensen og Leif Sørensen
Korrgrundlag: Kort- & Matrikelstyrelsen · Layout/tryk: www.trykteam.dk

1. udg. 2010
Sat 3pt
Trykkeri

Lohals Havn, udsigt fra øhavsstien

En vandrer på Øhavsstien - Stengade Skov

Øhavsstien fra Lohals over Tranekær til Stengade Strand – ca. 29 km

Stien begynder i Lohals og er de første mange kilometer præget af havet og stranden ned langs Langelands vestkyst med smukke havkig fra toppen af høje kystklinter. Fra Kohave løber stien tværs over øen gennem Tranekær By til Langelands mere flade østkyst med den smukke Stengade Strand. Folderen beskriver med udgangspunkt i Lohals nogle af de seværdige oplevelser undervejs.

En oplevelse for vandrere

Øhavsstien er en 220 kilometer lang sti, som omkranser Det Sydfynske Øhav. Stien går fra Faldsled på Sydvestfyn til Lundeborg på Østfyn. Fra Lohals til Rudkøbing på Langeland og videre fra Marstal til Søby på Ærø.

Oversigt over Øhavsstiens forløb med angivelse af de 7 folderkort som udgives

1 Lohals

Fred, ro og rekreation har overtaget byen, der førhen var en driftig søfarts-, færge- og fiskeriby. Dampskibe lagde til i havnen, og byen tiltrak omkring år 1900 mange turister, der tog ophold på badehotellerne. I 1998 lukkede færgeruten til Korsør, og det gav Lohals et knæk. En ny udvikling er nu igangsat. De senere år er havnen og havnepromenaden renoveret og her ligger også byens nye kulturhus. 500 meter nord for byen står århundredgamle, krøllede ege helt ud til havet sammen med knortede bøge.

2 Passagersejlads til Lundeborg og Korsør

I perioder kan der være indsat cykelfærge til lohals. Kontakt Langelands Turistbureau på +45 62513505 for yderligere information.

3 Det fynske Atlantis

I havet vest for Lohals er det muligt at ane en sandbanke der stikker op over havet. Det er "Smørstakken", der engang var bevokset med græs. Længere mod nord ligger andre grunde, de fleste er undersøiske rev. De er alle skabt af den gletsjer der i istiden skød op gennem Storebælt. I kanten af istungen blev aflejret materiale. Ni km mod nord ligger revet Vresen. Det bliver mindre og mindre og er i dag så lavt, at det ikke mere kan ses fra Øhavsstien. Tidligere boede der fiskere på denne ø.

4 Soldaternes urt

Mellem sommerhusene og stranden ligger et uopdyrket strandareal. Her vokser bl.a. kurveblomsten Almindelig Røllike der er en gammel lægeurt. Det latinske slægtsnavn er *Achilleus* efter sagnhelten fra den trojanske krig, som blev dræbt efter at være blevet ramt i akilleshælen. Et bad i røllikesaft havde ellers gjort ham usårlig, undtagen hans akilleshæl, hvor man holdt ham, da han blev dyppet. Romerne kaldte den "soldaterurt" fordi den kunne helbrede sår og håndværkere brugte den under navnet "Tømmerurt". Den er også godkendt af lægemiddelstyrelsen som et naturlægemiddel til behandling af forstoppelse og andre lettere fordøjelsesproblemer. Den skal dog doseres rigtigt, da røllike også indeholder den æteriske olie thujon, som er en nervegift.

Almindelig Røllike

5 Et sårbart hav

Havområdet mellem Langeland og den fynske østkyst hedder Langelandssund. Det er et sårbart havområde, der hvert år er i fare for at blive ramt af iltsvind. Det opstår, når havets alger dør og falder ned på bunden. De bakterier og dyr som "æder" de døde alger bruger ilt. Er der ekstra mange alger, og dermed mange forrådnelsesbakterier, bruges al ilten ved bunden. I værste tilfælde må fisk og andre dyr flygte eller dø. I farvandet kan man nogle gange være heldig at se marsvin. Denne lille hval kan ses, når den bryder vandoverfladen for at trække vejret.

6 Dageløkke Havn

Her ligger nu et feriecenter, indrettet på et tidligere teglværk, hvis lade indgår i feriecenterets funktioner. Teglværksarbejdernes huse ligger fortsat på stribe ved vejen ned til havnen og ender ved kroen. Havnen er bygget 1898 til udskibning af tegl og som anløbssted for Sydfynske Dampskibsselskabs dampere, der gik i fast rutefart i Det Sydfynske Øhav med gods og passagerer.

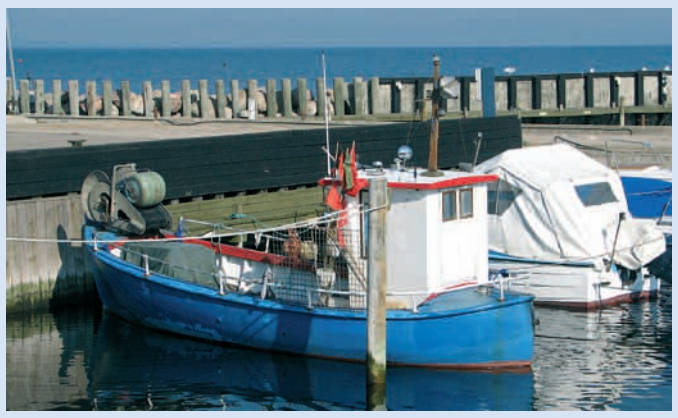

Dageløkke Havn

7 Sten fortæller historie

Lige syd for Dageløkke kan du på stranden se ledeblokke. Det er sten som gletsjerne har ført med sig i istiden. De er så karakteristiske, at de kan spores tilbage til deres oprindelsessted.

00823 Foldekort 5 DK:Layout 1 16/06/10 13:18 Side 1

00823 Foldekort 5 DK:Layout 1 16/06/10 13:18 Side 4

8 Teglværker ædt af havet

Ser du godt efter langs kysten, kan du – ca. 1 km syd for den lille skov "Traunsvænge" – se rester af teglsten på stranden. Flere steder blev den fede lerjord på Langeland brugt til mursten og helt tilbage i middelalderen blev der opført teglovne der i dag er skredet i havet.

Ledeblok af vanggranit

9 Egeløkke - et lille Paradis

Fra kysten fører en vej til parken ved Egeløkke, hvor du kan få et kik ind i den smukke arkitektoniske perle fra empire-tiden. Park og landsted er privatejet uden offentlig adgang. Den nuværende bygning er fra 1890. Det var her den unge digter og forfatter N.F.S. Grundtvig i 1805 kom som huslærer. Han blev voldsomt, men ulykkeligt forelsket i godsejerens hustru, fru Constance Steensen-Leth og skrev kærlighedsdigtet "Strandbakken ved Egeløkke".

10 Amerikansk indvandrer

Ser du godt efter kan du være heldig at se den lange knivmusling. Den dukkede op i danske farvande i 1979 fra USA's østkyst som larve i skibenes ballasttanke. Den amerikanske knivmusling trives i dansk farvand og har nu bredt sig til næsten alle kyster.

Udsigt fra Helletofte Dysse

11 Fra bøg til klip

Korsebølle Kohave, der indtil sidste del af 1900-årene var én stor bøgeskov, illustrerer udviklingen i mange privatejede skove. Løvtræer veg pladsen for juletræer og pyntegrønt. Det gav hurtige penge til et trængt skovbrug men ødelagde den biologiske mangfoldighed. Nu sikrer blandt andet offentlig støtte at der igen tages stigende hensyn til naturen i skovene.

12 Bakken med hassel

Hesselbanke er med sine 38 meter en af Langelands højeste hatbakker. Fra bakken har man en interessant udsigt dels mod "bagsiden" af Tranekær by, dels mod de store herregårdsmarker vest for byen, kantet af grønne skovbryn. Lige sydvest for bakken står et af øens mægtigste egetræer. Ordet "hessel" er langelandsk for "hassel", og bakken har navn efter, at den engang fortrinsvis var bevokset med hassel.

Flådet

13 Stenalderfolkets øhav

Det store fugtige engområde, Flådet syd for Tranekær, var for 9.000 år siden en stor lavvandet sø. På holme og næs havde jægerne sommerbopladser og med våben fremstillet af sten træ og ben jagede de rådyr, krondyr, vildsvin og muligvis også elge. I søen fiskede de gedder og i de arkæologiske fund afsløres også små pattedyr og fugle blandt byttet. Knogler fra hunde tyder på brug af jagthunde. På visse tidspunkter af året kan Flådet være vådt og kræve ekstra gode støvler. Der henvises på stedet til en alternativ rute igennem Tranekær by.

14 Tranekær

Landsbyen Tranekær rummer et enestående kulturmiljø med en særpræget natur, kulturskove, Tranekær Slot og de tilhørende marker med skovklædte hatbakker. Tranekær er samtidig en af Danmarks få velbevarede slotsbyer. Her boede funktionærer og håndværkere med tilknytning til slottet. Generalløjtnant Frederik Ahlefeldt-Laurvig lod i 1800-tallet nordtyske arbejdere opføre slotsbyen med lærerseminarium, maskinfabrik og landets første sukkerfabrik. Læs mere om Tranekær Slot på modsatte side..

Botofte vådområde.

15 Vådområde Botofte Skovmose

I foråret 2010 er der etableret et nyt vådområde, på ca 70 hektar, øst for Tranekær. Øhavsstien går igennem den sydlige del af projektarealet. Området er privat ejet, der er derfor ikke adgang udenfor de etablerede stier. Det er muligt at vandre videre langs stranden til Østrig og derfra via offentlig vej komme rundt om området, Der er flere steder fantastisk udsigt over vandfladerne. Turen er ca 5 km.
De første arter, som indfinder sig i et nyetableret vådområde er fuglene, idet de hurtigt spotter de nye vandflader. Der er allerede i det tidlige forår 2010 set mere end 100 forskellige arter. Bl.a. vibe, rørhøg og havørn. Husk kikkert.

16 Bukkeskovens Syvsover

I skovens krat og skovbryn trives Danmarks eneste "Syvsover". Den er bedre kendt som den lille bitte hasselmus - skønt den ikke er en mus. Denne sjældne art har Danmark forpligtiget sig til at passe ekstra godt på via EU's såkaldte Habitatdirektiv.
Det er muligt at tage en lille afstikker ved at gå til venstre, når du møder den offentlige vej. Efter godt 600 meter viser et skilt ind til en 6000 år gammel, dobbelt jættestue.

17 9000 spaniere

Skansen inde i skoven er én af de mange der blev opført rundt om i landet under Englandskrigene 1807-14. Her stod også en kanon, der kunne skyde langt ud over vandet og dermed bevare herredømmet i bæltet. Ingen ved i hvor stort omfang skansen indgik i krigen, men der berettes om dens rolle den 21. august 1808, hvor 9000 spanske soldater, der havde været på Langeland hele sommeren, skulle udskibes fra Stengade Skov og Spodsbjerg til engelske krigsskibe.
Der var megen tumult og ståhej i Stengade Skov, og egnens bønder skulle levere 300 køer, 600 tønder rug og 8.000 pund saltet flæsk til spaniernes forplejning under hjemrejsen. Vand blev hentet i Stengade Sø.

18 Salten østerstrand

Det store, flerstammede, 200 år gamle bøgetræ står helt nede ved stranden. Det hedder "Oehlenschlägers Bøg", fordi det siges, at det var her han skrev vor nationalsang. "Der er et yndigt land, det står med brede bøge - nær salten østerstrand".

19 Fredens diger

Diget ved skovbrynet er 200 år gammelt. Efter 1805 sluttede fæstebøndernes ret til at have husdyr i skoven. Danmark manglede træ til kongens flåde, hvorfor Danmarks skove nu kun skulle producere træ. Husdyrene blev holdt ude af digerne, så de ikke åd de små træer. Skovene blev en "fredsskov". Nogle skovdiger er dog sat af godsejerne for at holde på vildtbestanden. Der er således diger af jord med en grøft eller stendiger rundt om næsten alle langelandske skove.

Øhavsstien
2 km Afstandsmarkering
1-19 Seværdigheder
Udsigtspunkt
Turistinformation
Parkering
WC Toilet
Busstop
Kaffeplet, Se omtale på bagside
Særskilt folder udgivet

Rødgrund
Lohals
Skiften
Stoense Udflyttere
Steensgård
Stoense
Skattebølle
Røn
Snøde
Rev
Lille Snøde
Store Snøde
Dageløkke
Tresseballe
Nedergård
Egeløkke
Svalebølle
Lungehave
Næstebølle
Bøstrup
Sønderskov Huse
Helletofte
Sand
Korsebølle
Korsebølle Kohave
Madsen
Sleto
Tranekær Slot
Strandby
Ravnebjerg Skov
Rødby
Flådet
Frellesvig Huse
Frellesvig
Hestehave
Bammeskov
Tullebølle
Lismose
Stengade
Stengade Skov
Stengade Strand
Botofte
Østrig
Tåvelsø Mose
Korsebølle Rev
Ø k s e n s
Å s e
Tåvelsø Huse
Rudkøbing 7 km
Rudkøbing 15 km
Kort 6
1,5 km
2,5 km
3 km
2 km
3,5 km
4 km
N
V
Ø
S
2000 m
1 : 50.000